

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

De voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Telefoon (070) 3 70 79 11
Fax (070) 3 70 79 00

Onderdeel	bestuurlijke - en juridische zaken	Bij beantwoording de
Datum	31 augustus 2006	datum en ons kenmerk
Ons kenmerk	5438743/06	vermelden. Wilt u slechts
Bijlage(n)	1	één zaak in uw brief
Onderwerp	Rapport van de cie. evaluatie toepassing militair strafprocesrecht bij uitzendingen	behandelen.

1. Inleiding

Hedenmorgen hebben wij het rapport van de Commissie evaluatie toepassing militair strafprocesrecht bij uitzendingen (hierna: de Commissie) in ontvangst genomen uit handen van de voorzitter, mr. H.C.J.L. Borghouts. Naar aanleiding hiervan berichten wij u het volgende.

De Commissie is ingesteld naar aanleiding van de door uw Kamer aangenomen motie van de leden Van Baalen en Eijsink (Kamerstukken II, 2004-2005, 29 8000 X, nr. 51). In deze motie is verzocht door onafhankelijke deskundigen een onderzoek te laten doen naar zowel de structuur, als de werkwijze en de procedures die bij de vervolging van uitgezonden militairen aan de orde zijn, zodra in de zaak Eric O. in hoogste instantie is beslist. Bij brief van 17 december 2004 (Kamerstukken II, 2004-2005, nr. 57) is in reactie op de motie uw Kamer bericht dat de organisatorische inbedding van het militaire strafrecht, de gevolgde werkwijze en procedures tegen het licht worden gehouden teneinde te bezien of deze voldoende tegemoet komen aan de hoge eisen en specifieke omstandigheden van militaire operaties in risicogebieden, zoals bij uitzendingen. Daarbij is toegezegd dat de Kamer over de resultaten ervan te zijner tijd wordt geïnformeerd. Hierbij bieden wij het rapport van de Commissie aan, vergezeld van onze reactie ten aanzien van het rapport en in het bijzonder de conclusies en aanbevelingen.

2. Het rapport en de conclusies en aanbevelingen

Uit het rapport blijkt dat de Commissie niet over één nacht ijs is gegaan. Tijdens het onderzoek is een uitgebreide literatuurstudie verricht, zijn strafdossiers onderzocht en zijn vele interviews gehouden met sleutelfunctionarissen en deskundigen. Door deze grondige aanpak is een volledig beeld ontstaan van de heersende opvattingen over de door de Commissie onderzochte terreinen. Hiervoor zijn wij de Commissie zeer erkentelijk.

Het is verheugend dat de Commissie heeft geconstateerd dat de afgelopen jaren op het terrein van het militaire strafprocesrecht (bij uitzendingen) veel is verbeterd en dat het wettelijk kader als zodanig geen onvolkomenheden bevat of problemen oplevert voor het strafrechtelijk afdoen van incidenten waarbij Nederlandse militairen zijn betrokken. Er bestaat naar het oordeel van de Commissie geen aanleiding het huidige stelsel van de militaire rechtspraak te wijzigen en evenmin voor het vormen van zogenaamde Quick Reaction Teams. Niettegenstaande de algemene positieve bevindingen heeft de Commissie in zijn conclusies en aanbevelingen (paragraaf 4.3. e.v.) -kort samengevat- een aantal verbeter- en aandachtspunten opgenomen. Het rapport bevat 21 aanbevelingen, die door de Commissie zijn gegroepeerd rond vijf thema's, te weten:

1. het wettelijk kader (aanbevelingen 1 tot en met 3);
2. procedures (aanbevelingen 4 tot en met 11);
3. toepassing procedures;
4. kennis en kunde (aanbevelingen 12 tot en met 15);
5. communicatie en cultuur (aanbevelingen 16 tot en met 21).

Tot slot beveelt de commissie aan twee jaar na invoering van de aanbevelingen een evaluatie te doen uitvoeren om vast te stellen op welke wijze invulling is gegeven aan de aanbevelingen en wat daarvan de effecten zijn geweest (aanbeveling 22). Een lijst van de aanbevelingen is bij deze brief als bijlage gevoegd.

Wij onderschrijven de gedane aanbevelingen en zullen deze overnemen. Voor zover de aanbevelingen betrekking hebben op de thema's wettelijk kader (uitgezonderd aanbeveling 3) procedures, toepassing procedures, kennis en kunde en communicatie en cultuur is voor de implementatie een belangrijke rol weggelegd voor respectievelijk het openbaar ministerie en Defensie. Teneinde over twee jaar een verantwoorde evaluatie te kunnen uitvoeren zullen wij ervoor zorg dragen dat een gezamenlijk

implementatieplan vóór 1 november a.s. gereed zal zijn. Daarbij zal vanzelfsprekend worden aangesloten bij de reeds lopende verbetertrajecten bij het Openbaar Ministerie en Defensie en zal rekening worden gehouden met ieders eigen verantwoordelijkheid.

Aanbeveling 3 richt zich in eerste instantie tot de regering. Zij strekt ertoe om te onderzoeken hoe —in aanvulling op het bestaande wettelijk kader- kan worden voorzien in een op de huidige en toekomstige vormen van inzet van Nederlandse militairen toegesneden specifieke wettelijke bepaling die geweldgebruik conform de gewelddirecties legitimeert.

Zoals de Commissie heeft aangegeven vervullen militairen die in verband met militaire operaties worden uitgezonden hun complexe taken onder zware omstandigheden. De noodzaak tot aanwenden van geweld is in dit soort gevallen niet ondenkbeeldig. Niet ter discussie staat dat een ieder die deel uitmaakt van de Nederlandse rechtsorde en geweld uitoefent zich daar in beginsel voor moet verantwoorden. Wij zijn met de commissie van oordeel dat de militair een zo groot mogelijke rechtszekerheid moet worden geboden. De militair moet er op kunnen vertrouwen dat wanneer hij zich houdt aan de dienstvoorschriften, dienstbevelen en gewelddirecties hij in beginsel niet strafrechtelijk zal worden vervolgd. Tijdens debatten in de Kamer hebben wij dit reeds eerder volmondig onderschreven. Bij deze gelegenheid herhalen wij nogmaals dit uitgangspunt.

Wij delen verder het oordeel van de Commissie dat het bestaande stelsel van strafuitsluitingsgronden voldoende rechtsbescherming biedt voor de militair die stelt conform zijn gewelddirecties te hebben gehandeld. Er bestaat voor de militairen in het huidige uitzendgebied dan ook geen onduidelijkheid omtrent de status van hun gewelddirectie en hun positie na aanwending van geweld.

Wij zullen het aanbevolen onderzoek direct ter hand nemen en hierover nog vóór de aanstaande Kamerverkiezingen uw Kamer het standpunt van het kabinet doen toekomen.

3. Tenslotte

Zoals ook uit het voorgaande blijkt zijn wij voornemens de aanbevelingen van de Commissie voortvarend ter hand te nemen. Iedere mogelijkheid om de strafrechtspleging bij uitzendingen te verbeteren dient ons inziens te worden aangegrepen. Dit is in het belang van de rechtszekerheid voor de individuele uitgezonden militair en de professionaliteit van het openbaar ministerie en de onder zijn gezag werkende Koninklijke marechaussee.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

De minister van Justitie,
mede namens de minister van Defensie,

Aanbevelingen van de Commissie toepassing militair strafprocesrecht bij uitzendingen.

1. Informeer militairen altijd voldoende over de context waarin zij opereren en de mogelijke juridische gevolgen daarvan (toepasselijkheid van de strafuitsluitingsgrond van artikel 38 Wetboek van Militair Strafrecht én van strafverzwaringen). Dit houdt in dat elke uit te zenden militair voorafgaand aan en tijdens deelname aan militaire operaties frequent wordt geïnformeerd over de aard en het doel van de militaire operatie en over relevante bepalingen in de daarvoor vastgestelde Rules of engagement.
2. In het vervolgingsbeleid — dat in overleg tussen het Openbaar Ministerie en Defensie tot stand komt — terzake geweldgebruik tijdens militaire operaties, wordt de strafuitsluitende werking van geweldsinstructies opgenomen als grond om van vervolging af te zien. Dit impliceert dat voorafgaand aan elke militaire operatie duidelijkheid bestaat over de inhoud van de geweldsinstructies en het kader waarbinnen de vervolgingsbeslissing wordt genomen.
3. De wetgever onderzoekt op welke wijze — in aanvulling op het bestaande wettelijk kader — kan worden voorzien in een op de huidige en toekomstige vormen van inzet van Nederlandse militairen toegesneden specifieke wettelijke bepaling waarin de legitimatie van geweldgebruik conform de geweldsinstructies wordt opgenomen. In het onderzoek wordt het navolgende voorstel voor een wettelijke bepaling in overweging genomen: “Niet strafbaar is de militair die geweld gebruikt in de rechtmatige uitoefening van zijn taak tot handhaving of bevordering van de internationale rechtsorde en in overeenstemming met de regels die voor de uitvoering van deze taak zijn vastgesteld wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt.”
4. Defensie stelt een formele regeling op waarin wordt voorzien dat een militair, voorafgaand aan zijn deelname aan een militaire operatie een instructiekaart geweldgebruik krijgt uitgereikt met daarop in klare taal de voor hem geldende bepalingen over het gebruik van geweld.
5. De commandant van de militair wordt in het opsporingsonderzoek als getuige gehoord indien, gedurende een militaire operatie, een militair van zijn eenheid tijdens de uitvoering van militaire taken handelingen verricht die een vermoeden van een ernstig strafbaar feit opleveren.
6. De officier van Justitie overlegt persoonlijk, voorafgaand aan zijn besluit een van een strafbaar feit verdachte militair naar Nederland over te laten brengen, met de commandant van de militair.
7. Indien de officier van Justitie het noodzakelijk vindt dat een verdachte militair in het belang van het opsporingsonderzoek en/of de uitvoering van de (voortgezette) vrijheidsbeneming naar Nederland terugkeert en de commandant van de militair niet bereid is daaraan mee te werken, neemt de officier van Justitie contact op met de

hoofdofficier van Justitie. De hoofdofficier bespreekt de terugkeer met de directeur Operaties bij de commandant der Strijdkrachten. Indien Defensie ook daarna niet bereid is aan de terugkeer mee te werken, kan de officier van Justitie niettemin - gebruikmakend van zijn bevoegdheid - opdracht geven tot overbrenging.

8. De afspraak tussen Defensie en het Openbaar Ministerie te Arnhem dat het Openbaar Ministerie te Arnhem op snelle en eenvoudige wijze over geweldsinstructies kan beschikken, wordt geformaliseerd. Rules of engagement zijn daarbij inbegrepen.

9. Tijdens een huishoudelijk onderzoek wordt nadrukkelijk rekening gehouden met de bijzondere positie van de betrokken militair als bron van informatie in relatie tot een mogelijk later in te stellen strafrechtelijk onderzoek.

10. Voorafgaand aan een militaire operatie worden in een formeel overleg tussen de commandant, de detachementscommandant Koninklijke Marechaussee en de officier van Justitie, afspraken gemaakt over de wijze waarop, door wie, en wanneer gedurende de operatie wordt gecommuniceerd.

11. De nota van 28 mei 1998 van het Openbaar Ministerie te Arnhem betreffende aanwijzingen ten behoeve van de opsporing en behandeling van militaire en commune misdrijven met militair aspect, wordt herzien.

12. De commandant Koninklijke Marechaussee maakt zichtbaar op welke wijze, tot welk niveau, met welke voorzieningen en in welke fasering hij de kwaliteit van de opsporingsonderzoeken en het ervaringsniveau van de opsporingsambtenaren verbetert.

13. De militair die als commandant zal deelnemen aan een militaire operatie in het buitenland, neemt voorafgaand daaraan deel aan een nader door Defensie te bepalen cursus straf- en strafprocesrecht.

14. De taken, verantwoordelijkheden, bevoegdheden en de opleidings- en ervaringseisen van de bij het bureau Verbindingsofficieren voor de Krijgsmacht werkzame functionarissen worden door Defensie en de hoofdofficier te Arnhem geëvalueerd en vervolgens gezamenlijk (opnieuw) vastgesteld. De functieinformatieformulieren worden vastgesteld. Het vastgestelde functieinformatieformulier wordt aan de gedetacheerde militair uitgereikt.

15. Alvorens de functie verbindingsofficier voor de Krijgsmacht aan een militair toe te wijzen, wordt de hoofdofficier te Arnhem tijdig in de gelegenheid gesteld daarover een advies aan Defensie uit te brengen.

16. Defensie, het Openbaar Ministerie en de Koninklijke Marechaussee stellen een protocol op met betrekking tot het informeren van de pers en het publiek over publiciteitsgevoelige incidenten.

17. Het besef bij militairen dat iedereen die geweld gebruikt daarvoor verantwoording dient af te leggen wordt door Defensie vergroot.

18. Het begrip bij militairen voor de uitvoering door de Koninklijke Marechaussee van de militaire politietaak wordt door Defensie vergroot.
19. Bij grotere militaire operaties of als dit om andere reden geraden lijkt, is de rang van de van het detachement van de Koninklijke Marechaussee deeluitmakende hulpofficier van Justitie tenminste kapitein.
20. Ter verdere verbetering van de communicatie en afstemming tussen Openbaar Ministerie, Koninklijke Marechaussee en Defensie vindt bij militaire operaties op structurele basis overleg plaats tussen de procureur-generaal, de commandant der Strijdkrachten en de commandant Koninklijke Marechaussee. Dit overleg wordt mede gevoed door informatie en voorstellen afkomstig uit de driehoeksoverleggen op lager niveau.
21. Het Openbaar Ministerie en de Koninklijke Marechaussee maken inzichtelijk welke informatie, in welke gevallen mag worden verstrekt aan de commandant.
22. Tot slot beveelt de Commissie aan twee jaar na inwerkingtreding van de aanbevelingen een evaluatie te doen uitvoeren die tot doel heeft vast te stellen op welke wijze invulling is gegeven aan de aanbevelingen en wat daarvan de effecten zijn geweest.